

við at siga, at tað júst vísti, at annaðhvørt høvdu føroyingar galdið ov nógv fyri vørurnar í handlinum, ella høvdu teir fingið ov lítlan prís fyri tær útluttu vørurnar. Í Danska Kancellinum vóru ætlanir um at lata Nólsoyar-Páll gullheidiursteikin fyri avrik hansara, serstakliga fyri at hava fingið fríska koppavaksinu til Føroya (við fyrst at vaksina ein mann, so ein annan o.s.fr.), og krúnprinsurin hevði tikið undir við ætlanini, en við tað at formaðurin í Kancellinum at enda mælti frá við teirri grundgeving, »at en saadan udmærkelse til dette urolige hoved ville give ham en anseelse hos sine landsmænd, som kunne give ham en skadelig indflydelse...«, var gingið burtur frá ætlanini um gullheidiursmerki.

Í Keypmannahavn

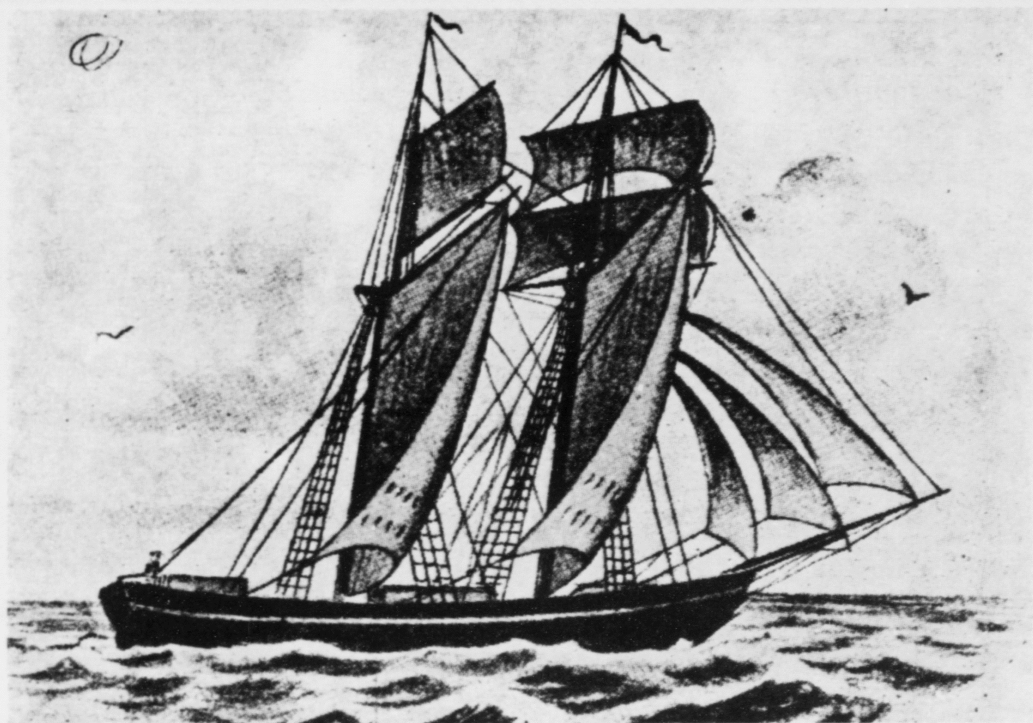
Royndin Friða varð liggjandi í Keypmannahavn út í september mánað. Føroyingarnir – uttan Jóhannes í Ølvisstovu og Dánjal á Hellu, sum fóru heim aftur við einum av skipunum hjá kongliga handli – vóru har, tá ið bretar í døgnum 3.-5. september bumbaðu og tóku Keypmannahavn og fóru av stað við tí danska herskipaflootanum. Eftir hesa eyðmýkjandi viðferð fór Danmark – sum hevði verið uttanveltað – í part við Fraklandi. Harvið var øll sigling til Føroya og úr Føroyum komin í vanda. Nólsoyar-Páll fekk tó skrivligt loyvi frá tí bretska admirálinum í Keypmannahavn at fara til Føroya við farni, soleiðis sum krúnprinsurin hevði jattað honum. Fyrst í október mánaði var hann í Føroyum og legði kornfarmin upp í Suðuroy.

Nú liðu níggju mánaðir, til skip kom aftur til Føroya við korni, og hungur var í oyggjunum. Hóast hetta sýtti Løbner fyrri, at Royndin Friða slapp at sigla við farni, men hann vildi hava hana at fara orindi fyri seg við frágreiðingum til Noregs ella Danmarkar. Í Keypmannahavn vóru menn ikki fullvisir í, um Føroyar og Island longur hoyrdu til Danmarkar ella um bretar høvdu tikið oyggjarnar. Nólsoyar-Páll gjørdi tí av fyri egna rokning at fara eftir kornfarmi til Føroya. Hann sigldi av Havnini tann 29. juni. Tá høvdu bæði *Clio* og *Salamine* vitjað Havnina. Skansin var brotin, vørguoymslurnar tómar. Hvørki Royndin Friða ella hann komu aftur til Føroya. Frá »Brillumanninum« hevði hann fingið viðmælisbræv til bretska flotaskiparar um at sigla ótarnaður. Men í Skagerakk varð hann tikin av einum bretska skipi, *Fury*, og tikin inn til Gøteborg í Svøríki, sum var sameint við Bretland í krígunum. Royndin Friða hevði fingið stóran skaða og var ikki siglingarfør. Nólsoyar-Páll og hinir av manningini vóru úr figgindaríki og tí krígsfangar. Í Keypmannahavn eydnaðist tó honum at fáa samband við tveir bretska admirálar, og hann greiddi teimum frá standinum í Føroyum, og hví hann hevði gjørt hesa ferð. Føroyingarnir vóru nú sendir til London at greiða frá málinum og komu hagar í október.

Felgdarferðin

Í London setir danski konsulin, Jens Wolff, Nólsoyar-Páll í samband við bretska myndugleikar, so hann fekk høvi at greiða frá støðu sínari og føroyinga. Bæði *Privy Council* og *handilsmálaráðið* vóru beinað mót Nólsoyar-Páll. Hann var ikki longur krígsfangi, men fekk skipið *North Star* (um 54 tons til støddar) frá figgjar-málaráðnum og farm av neyðsynjarvørnum at flyta til Føroya ímóti at koma aftur til London við føroyskum vørnum. Honum var loyvt at gera fleiri sovordnar ferðir til Føroya og aftur til Bretlands; admirálettið varð biðið um at boða bretska skipum, at lata Nólsoyar-Páll sigla í friði. Tá ið kríggj var av, skuldi hann fáa skipið *North Star* til ognar aftur fyri Royndina Friða, sum hann hevði mist av bretska ávum.

Ikki er greitt, nær Nólsoyar-Páll við *North Star* frá Leith legði leiðina til Føroya. Tann 17. november var hann enn í London, tí tá var hann vitni í sakarmálinum móti »Brillumanninum«. Men hann kom ongantíð fram við skipi sínum. Hvat ið hent honum kann vera, veit eingin. Greitt er, at mán-

Royndin Friða

admirir november og desember vóru ringir til veður hetta árið, so *North Star* kann vera farin av veðri. Longu í samitiðini vóru tó gitingar um, at handilsmyndugleikarnir í Keypmannahavn høvdu forkomið Nólsoyar-Páll. Jákup Nolsøe ívaðist ikki í, at so var, og at hann var farin av »mannaveldum«. Hann helt hatrið til bróður sín vera størri enn so. Frá Jóhan Hendrik Schrøter, prestur í Suðuroy, hevði hann frætt, at handilsstjórnin gjøgnum umboðsmann sín í Björgvin hevði sent tvey kaparskip at taka skip Nólsoyar-Pálls. Annað teirra, *Odin*, var inni í Vági í Suðuroy 10. januar 1809 og fór haðani 26. januar. Skiparin á hesum skipi hevði sagt prestinum, at teir vóru sendir at leita eftir Nólsoyar-Páll. Prógv er einki fyri hesi meting, og helst var Danmark eitt stórti rættarsamfelag enn so, at ein stovnur sum handilsstjórnin kundi senda skip av stað beinleiðis at forkoma fólki. Kortini er ein sovordin illgruni hjá einum so mentaðum og hugsandi manni sum Jákup Nolsøe, sum hartil hevði betri innlit í handilsviðurskipti enn tey flestu, eitt prógv um, hvussu inniligt stríðið millum Nólsoyar-Páll og myndugleikar í Føroyum og í Danmark var vordið. At Løbner, kommandantur, og Hammershaimb, fúti, ikki saknaðu mótsøðumann sín sæst av brævi, teir skrivadu til Rentukamarið fyrst í apríl mánaði 1809, tá ið eingin vón var um, at Nólsoyar-Páll kom aftur íaftur: »Vinteren har været temmelig rolig; dog skal vi ikke nægte, at skipper P. Nolsøes fraværelse og konsorternes tavshed, som en følge af hans skæbnes uvished, mulig bør anses for at have bidraget dertil«.

Endin

Tann hugsan er sett fram, at nevndu kaparskip, ella annað teirra, kunnu hava møtt *North Star*, sum av góðum grundum kann hava siglt undir bretska flaggi, og at bardagi hevur staðist av við tí úrsliti, at ið hvussu er *North Star* er sokkin við allari manning. Hetta verður tó bert ein giting, sum samstundis má bera í sær, at Nólsoyar-Páll er ikki farin úr Bretlandi fyrr enn einaferð seint í januar mánaði, og tað er helst seinni enn trúligt er. Eftir verður so tann møguleiki, at *North Star* er gingin burtur í ódnarveði.

Nólsoyar-Páll var tá bert 42 ára gamal. Tað stríð, sum gjørdi hann kendan í Føroya søgu, stóð bert fyra tey seinastu av hesum árum. Mótsøðan móti tí múri av embætisveldi, sum leingi hevði eyðkent stýrslagið í

Føroyum, var til í fólkinum; men tað var ikki gamansleikur at hætta sær í opið stríð við hesar myndugleikar, sum ikki bert ráddu fyri øllum hægri viðurskiptum í Føroyum, men eisini fyri øllum sambandi við myndugleikar í Danmark. Fåum eydnaðist at bróta út at skoða heimin uttanfyri og verða ávirkaður av einum tíðarhvarvi, tá ið inngróvin myndugleikatrúgv var vikandi, og nýggjar stjórnlígar og búskaparlígar hugsanir brutu seg fram. Ímóti øllum hesum nýggja mátti tað føroyska samfelagið um ár 1800 tykjast gamalt og óframkomið, og karmurin um alla hesa skipan, sum tíðin var farin frá, var hin kongligi einahandilin og alt tað, sum honum hekk uppí – eisini av dugnalysi og rotinskapi, har hvør lívgaði øðrum.

Eftirmeting

Við Nólsoyar-Páll fingur føroyingar ein vitugan, djarvan og royndan mann, sum dugdi at bera Føroyar saman við umheimin, og sum tordi at savna føroyingar í eina mótsøðu móti valdsharrunum – eina rørslu, sum var so sterk, at teir ráðandi hildu hana – og serliga oddamann hennara – vera ein sannan vanda. Alt virksemt Nólsoyar-Pálls var ein hótan móti teirri gomlu, stirvnu skipanini, sum einki nýtt kundi spretta úr, men sum kundi koma tíðarhóskandi broytingarvilja. Hann hevur verið ein óvanligur maður, bæði hjá fremmandum og føroyingum, og týðuligt er, at hesin maður hevði ferðast í øðrum umhvørvi enn Føroyum í

einahandilstíðini. Framskygni og áráði og hartil listargávu vóru lyndisoyðkenni Nólsoyar-Pálls. Tá ið siglingin glapp føroyingum av hondum, mistu teir tað mesta av ræðinum á egnum viðurskiptum. Við at taka siglingina aftur úr fremmandum hondum kundu teir gerast meira sjálvsøðugir, enn teir vóru. Utan at føroyingar lærdu seg sigling og sjómansskap, var eingin vón um, at teir sjálvir kundu taka handlin yvir á seg, og einki útílt til, at ein so náttúrlig vinna hjá teimum sum fiskiskapur kundi mennast. Føroyingar høvdu ikki ráð at keypa skip, og tá ið teir so bygdu eitt sjálvir, varð teimum noktað at nýta tað; føroyingar máttu ikki koma uppí sjálvir. Annaðhvørt var at góðtaka hesi viðurskipti og gevast á hendur ella var at bjóða av og bróta seg út. Nólsoyar-Páll hevði ikki so stóra virðing fyri embætisveldinum í Føroyum, at hann tók tað sum ein halgan stovn. Eins og langabba-sonurin seinni valdi hann at fara aftur um embætismenninar beinleiðis til hægstu danska myndugleikar – og fekk góða móttøku. Men tá var tíðarskeið hansara at vera runnið, so hann fekk gjørt so lítið gagn burtur úr hesum nýggja møguleika. Hóast lítið ítøkiligt kom burtur úr stríði Nólsoyar-Pálls, meðan hann var á døgum, og eingin var mentur at stiga í fótaspor hansara, so legði hann stóð undir eina embætismannaandstöðu, sum gjørdist byrjanin til føroyskan politikk seinni í øldini. Verk hansara varð ongantíð gloymt. Og skaldskapur hansara livdi á manna tungu.

